

Profesor
MARIJAN SALOPEK

Nakon kratke bolesti preminuo je 23. veljače 1967. god. u 84 godini života profesor dr Marijan Salopek, jedan od najvećih hrvatskih geologa i nestor geološko-paleontološke nauke u Hrvatskoj.

Profesor M. Salopek rođen je 23. prosinca 1883. u Karlovcu, gdje je i kasnije završio osnovnu školu i polazio gimnaziju. Maturirao je 1903. u Zagrebu na Gornjogradskoj klasičnoj gimnaziji.

U želji da studira prirodne nauke, napose geologiju i paleontologiju, upisuje se 1904. na Filozofski fakultet u Zagrebu. Ovdje je dva semestra slušao predavanja prof. D. Gorjanović-Krambergera i M. Kišpatića. U ljetu 1905. sudjelovao je na

Sveslavenskom studentskom kongresu u Sofiji, pa je tom prilikom proveo dva mjeseca u Bugarskoj, Turskoj, Grčkoj i Srbiji, gdje se upoznao s geološkom gradom tih područja.

Studij geologije nastavio je na univerzitetu u Beču, gdje se u to vrijeme osobito gajila geologija i paleontologija. U vremenu od listopada 1905. do kraja školske godine 1909. slušao je brojna geološko-paleontološka predavanja istaknutih učenjaka F. E. Suessa, V. Uhliga, C. Dienera, M. Reyerä, F. Kossmata, O. Abela i drugih.

Cijelo vrijeme dok je boravio u Beču radio je u Geološkom institutu prof. V. Uhliga. Tu je izradio i doktorsku disertaciju *Ein Beitrag zur Cephalopodenfauna der mittleren Trias von Süddalmatien und Montenegro*. Nakon što je obranio disertaciju i položio propisane ispite iz geoloških nauka promoviran je za doktora filozofije dne 11. veljače 1909. Pod vodstvom prof. V. Uhliga sudjelovao je na mnogobrojnim geološkim ekskurzijama u istočne Alpe i Karpatu, gdje se upoznao sa stratigrafskom i tektonikom ovih planinskih sistema.

Na poziv prof. D. Gorjanović-Krambergera stupio je u službu Geološko-paleontološkog odjela Hrvatskog narodnog muzeja u Zagrebu, gdje je imenovan kustosom 20. listopada 1909. godine.

Radi pripreme za habilitaciju iz geoloških nauka dodijeljen mu je dvogodišnji dopust. Školsku godinu 1909/10. proveo je na politehnici u Zürichu, gdje je nastavio studij geologije i osobito specijalizirao tektoniku kod prof. A. Heimä. Pored predavanja sudjelovao je pod njegovim vodstvom i na ekskurzijama u različite predjele Alpa i Švicarske Jure, gdje se upoznao sa stratigrafskim i tektonskim odnosima tih planina, koje su u to vrijeme postale glavnim ishodištem modernih geoloških spoznaja. Prof. Salopek je dobivene nove poglede u tektonici kasnije aplicirao na naše krajeve i to je 1914. objavio u raspravi »Moderna alpinska tektonika i geologija Hrvatske i Slavonije«. Za vrijeme boravka u Zürichu napisao je također i raspravu »Über den oberen Jura von Donji Lapac in Kroatien«. U toku školskih praznika proučavao je zbirke svjetski poznatih geološko-paleontoloških muzeja u Bruxellesu, Londonu i Oxfordu. Narednu školsku godinu proveo je u Parizu. Radio je u Geološkom institutu prof. E. Hauga i studirao u tamošnjim mnogobrojnim muzejima. U Parizu je napisao i monografiju »O srednjem trijasu Gregurić brijega u Samoborskoj gori i o njegovoj fauni«.

U kolovozu 1911. prisustvovao je mjesec dana na geološkom kartiranju s prof. F. Kossmatom u donjoaustrijskim i julijskim Alpama. Na poziv Državnog geološkog zavoda u Budimpešti sudjelovao je 1913. zajedno s mađarskim geolozima na geološkom proučavanju i kartiranju Gorskog kotara. U ljetu 1914. započeo je kartiranjem lista Čabar-Lož, ali je uskoro zbog proglašene mobilizacije morao nastupiti vojnu službu.

Tek u siječnju 1917. preuzima ponovo svoju dužnost u Geološko-paleontološkom odjelu Hrvatskog narodnog muzeja i nastavlja naučni radom. Veniam legendi iz stratigrafske geologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dobio je 23. prosinca 1920. Odmah nakon toga pozvan je u Ljubljanu, gdje je 20. ožujka 1920. imenovan za izvanrednog profesora na Filozofskom fakultetu. Ujedno je predavao geologiju i paleontologiju slušačima tamošnje Tehničke visoke škole. Paralelno s predavanjima uređivao je Geološko-paleontološki institut Univerze. Redovnim profesorom univerziteta u Ljubljani imenovan je 1. kolovoza 1924. i u tom je svojstvu ostao u Ljubljani do 1928. godine.

Iste godine primio je poziv Filozofskog fakulteta u Zagrebu za redovnog profesora i s tim u vezi i za ravnatelja Geološko-paleontološkog odjela Hrvatskog narodnog muzeja. Taj je poziv odmah prihvatio zbog ranijih naučnih veza i obaveza prema Zagrebu. Za redovnog profesora Sveučilišta postavljen je 17. kolovoza 1928., a za ravnatelja muzeja 16. listopada 1928. Njegov naučni rad već je tada bio zapažen, pa je 30. svibnja 1930. izabran članom dopisnikom u Matematičko-prirodoslovnom razredu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Izvanredni pravi član JAZU postao je 16. svibnja 1935., a redovni pravi član JAZU 8. svibnja 1937.

Povratak u Zagreb, osim intenzivnog nastavnog i naučnog rada, bio je vezan s konačnim organizacijom današnjeg Geološko-paleontološkog zavoda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta, koji je prije toga postojao samo formalno i u sastavu Geološko-paleontološkog odjela Hrvatskog narodnog muzeja. Kao sveučilišni profesor privremeno je umirovljen iz političkih motiva dne 16. listopada 1941. Odlukom AVNOJ-a od 30. veljače 1945. poništeno je to umirovljenje, pa je 5. kolovoza 1945. ponovo vraćen na svoj položaj u Geološko-paleontološkom zavodu Sveučilišta i te mu je priznat kontinuitet u službi. U školskoj godini 1946/47. vršio je dužnost prodekana na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta za 1954/52. dekana te 1952/53. Osim nastave na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu predavao je i geologiju na Rudarskom odjelu Tehničkog fakulteta. Umirovljen je 30. studenog 1955., ali je u nastavi sudjelovao do godine 1960.

Osobito intenzivan rad obavio je prof. M. Salopek u okviru Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Dužnost tajnika Odjela za prirodne nauke vršio je akademik M. Salopek od g. 1955. do 1958. Njegovom inicijativom i zalaganjem osnovana je Geološko-paleontološka zbirka i laboratorija na Krš. JAZU, a on je pokretač i urednik redovnog časopisa »Acta geologica« i »Paleontologia jugoslavica« koje su pobudile značajno interes učenjaka i kod nas i u inozemstvu. Osobito je značajno njegovo pokretanje samostalnog časopisa za paleontologiju ijer je to jedini časopis te vrste u Jugoslaviji. U njegovu je omogućeno objavljivanje i specijalističkih paleontoloških rasprava najviše izuzetno iz stranika istraživača. Akademik M. Salopek jedan je od osnivača Komisije za naučno istraživanje krša JAZU, a od god. 1960. pa sve do smrti bio je i predsjednik te Komisije. On je također bio urednik časopisa spomenute Komisije »Krš Jugoslavije«, kao i časopisa »Paleontologia jugoslavica« i »Acta geologica«, član redakcije »Bulletin scientifique« za Hrvatsku i član redakcije »Geološki vjesnik« koji je ono i vrijeme onjšeas i

U toku svoje dugogodišnje aktivnosti odgojio je prof. M. Salopek veći broj stručnjaka geologa i paleontologa, a uz to je i objavio rezultate svojih intenzivnih naučnih istraživanja u mnogobrojnim naučnim i stručnim publikacijama. Publicirao je oko 70 naučnih rasprava*, koje obuhvaćaju različita područja geologije i paleontologije. Na području paleontologije uglavnom se bavio mezozojskim glavonošcima i školjkašima. Rezultate ovih istraživanja objavljuje u više rasprava, a neke od njih su monografskog karaktera.

Na geološkom polju provodi prof. M. Salopek intenzivna terenska istraživanja u nekim područjima Slovenije, zatim u Istri, Gorskom kotaru, Hrvatskom primorju, Dalmaciji, jednom dijelu Crne Gore, na nekim otocima Jadrana, osobito u Velebitu i Licu, a djelomično i u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. U svojim radovima prikazuje stratigrafske i tektonske odnose pojedinih uzim područja izgrađenih od naslaga mlađeg paleozoika, mezozoika i paleogena. U nekim se radovima osvrće i na opće tektonske probleme i protstavljajući se nekritičnoj primjeni modernih geotektonskih teorija u paleontološkoj građevini naših krajeva, ali uvažava dokazane moderne tektoničke nauke. Osobito dolazi do izražaja u prikazu geološke građe Istre. Većina njegovih značajnijih i vrijednijih svojih terenskih istraživanja je kartiranja i kartiranih područja u vrijeme kada je takav način rada u nas bio sasvim izuzetan. Na taj način on je osim potpurnijeg postizavanja vrijednih naučnih rezultata uočeno i bdog stručnjaka-geologa.

Osvjeđajući veliku potrebu i mogućnost primjene geologije u rudarskoj i građevinskoj struci, prof. Salopek od prvih početaka svog djelovanja u Ljubljani sudjeluje u radu, koji svojim savjetima pomaže izvedbu mnogobrojnih, u prvom redu hidroenergetskih, rudarskih i građevinskih objekata i sudjeluje u nastavi geologije za studente građevinarstva i rudarstva na tehničkim fakultetima u Ljubljani i Zagrebu.

(uskit U) .drgs

Naučni, nastavni i stručni rad akademika prof. M. Salopeka bio je veoma obiman, raznovrstan i značajan za našu nauku i privredu. Da je taj rad sveopće priznat pokazuju mnoge počasti i priznanja koje su mu bile dodijeljene. Bio je član nekih inozemnih geoloških društava (u Parizu, Zürichu i Bonnu), te dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti u Ljubljani i dopisni član Austrijske akademije nauka u Beču. Bio je prvi predsjednik Hrvatskog geološkog društva, a 1961. godine izabran je za njegovog počasnog člana. Povodom pedesetogodišnjice promocije na Univerzitetu u Beču primio je dne 11. veljače 1959. od rektora tog univerziteta obnovljenu doktorsku diplomu u znak priznanja za naučni rad na polju geologije i paleontologije Dinarida. Njegovim imenom nazvane su i neke nove vrste fosila. Ukazom Predsjednika SFRJ od 23. travnja 1957. odlikovan je Ordenom rada I reda, a 1965. god. dodijeljena mu je nagrada »Ruder Bošković« za životno djelo na području geologije.

Prof. M. Salopek bio je osebujna i markantna ličnost. On je uz radni elan i zapanjujuću radnu disciplinu posjedovao i jedinstvenu terensku kondiciju. U radu krajnje savjestan i pedantan, a uz to skroman i bez velikih zahtjeva u životu, pobuđivao je divljenje i osobito poštovanje u svojoj okolini. Bio je uvijek spreman da svojim radom i savjetom pomogne, da svoje bogato iskustvo i znanje stečeno na univerzitetima, institutima, muzejima i terenima većeg dijela Evrope, nesebično pruži svojim učenicima i suradnicima. Imao je naročiti dar za organizaciju nastavnog, naučnog i praktičkog rada na svim područjima geoloških disciplina. Pun mobilnosti bio je dugogodišnji inicijator, pokretač, vođa i nosilac čitavog niza geoloških manifestacija u okviru Sveučilišta, Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Hrvatskog geološkog društva.

Značajne su i vrlo velike zasluge akademika prof. dr M. Salopeka za razvoj i napredak geologije i paleontologije u Hrvatskoj. Njegovo ime zauzimati će vidljivo i značajno mjesto i ono je jedan od kamena temeljaca u prirodnic naukama naše domovine.

Neka je vječna slava i trajna spomen prof. M. Salopeku!